

**DESEMNAREA PROCENTUALĂ ÎN ACTIVITATEA ORGANIZAȚIILOR
NECOMERCIALE: PROVOCĂRI ȘI OPORTUNITĂȚI**

**PERCENTAGE DESIGNATION IN THE ACTIVITY OF NON-COMMERCIAL
ORGANIZATIONS: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES**

Lidia CAUȘ

Academia de Studii Economice din Moldova

E-mail: caus.lidia.ion@ase.md

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3203-3221>

Angela POPOVICI

Academia de Studii Economice din Moldova

E-mail: popovici.angela.alexandru@ase.md

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8844-0304>

Abstract. The sustainable development of civil society is a key factor in a country's success, with funding sources playing a crucial role in this process. The percentage designation mechanism allows individuals to allocate a percentage of their income tax to non-profit organizations and religious institutions, providing them with additional resources for development. The implementation of this mechanism in the Republic of Moldova has created both opportunities for strengthening the non-profit sector and significant challenges, particularly in the field of accounting. This study analyzes the challenges faced by non-profit organizations in implementing this mechanism and proposes solutions aimed at ensuring the sector's sustainable development amid current economic and social instability.

Keywords: non-profit organization, percentage designation, earmarked funding, tax allocation, civil society, financial sustainability, accounting challenges.

JEL Classification: M41

Introducere

Mecanismul de desemnare procentuală oferă contribuabililor – persoane fizice – posibilitatea de a direcționa un procent din impozitul pe venit către organizații necomerciale eligibile. Acest instrument fiscal, inspirat din bune practici europene, reprezintă o sursă alternativă de finanțare pentru sectorul non-profit și contribuie la dezvoltarea durabilă a societății civile.

În Republica Moldova, implementarea acestui mecanism a generat atât oportunități de consolidare instituțională pentru organizațiile societății civile, cât și multiple provocări, în special în domeniul contabilității și fiscalității. Lipsa unor reglementări contabile clare și a unor ghiduri metodologice detaliate determină dificultăți în reflectarea corectă a sumelor desemnate în evidența contabilă, afectând astfel calitatea și transparența raportărilor financiare.

Articolul de față își propune să analizeze: conceptul și beneficiile desemnării procentuale, distincția dintre desemnare și donație, mecanismul de efectuare a desemnării de către contribuabili, condițiile de eligibilitate și validare, obligațiile beneficiarilor, precum și modul de raportare a indicatorilor aferenți.

În plus, se va evidenția lipsa unor norme contabile explicite privind înregistrarea mijloacelor provenite din desemnarea procentuală, precum și dificultățile întâmpinate de contabili în practică. Studiul își propune să identifice provocările existente și să formuleze recomandări contabile aplicabile, în vederea sprijinirii unei gestiuni financiare corecte și transparente în cadrul organizațiilor necomerciale.

Metodologia cercetării

Cercetarea a avut ca scop analiza aplicării mecanismului de desemnare procentuală în organizațiile necomerciale din Republica Moldova, identificând provocările întâmpinate și propunând soluții pentru optimizarea acestuia. Metodologia utilizată a fost una mixtă, combinând metode calitative și cantitative pentru a obține o viziune completă asupra situației.

În cadrul cercetării, s-a realizat o analiză a reglementărilor contabile și fiscale, precum și o identificare a dificultăților întâmpinate în implementarea mecanismului de desemnare procentuală. De asemenea, s-au formulat propuneri pentru îmbunătățirea procesului și a gestionării resurselor financiare în sectorul non-profit.

Această abordare metodologică a permis o evaluare detaliată a mecanismului de desemnare procentuală, oferind recomandări concrete pentru optimizarea gestionării resurselor financiare în organizațiile necomerciale din Republica Moldova.

Conținut de bază

În Republica Moldova, potrivit datelor prezentate de Serviciul Fiscal de Stat, doar 43% dintre organizațiile necomerciale înregistrate la Agenția Servicii Publice au depus declarația cu privire la impozitul pe venit. Din această categorie fac parte asociațiile obștești, fundațiile și instituțiile private. Acest indicator poate reflecta numărul real al organizațiilor care desfășoară activități de utilitate publică și socială. Restul entităților nu au prezentat declarații fiscale, ceea ce poate sugera că acestea nu sunt active, fiind afectate în special de lipsa surselor de finanțare.

Conform datelor statistice, organizațiile societății civile beneficiază anual de sprijin financiar în valoare de aproximativ 5 miliarde de lei, provenit în mare parte din donații ale partenerilor externi.

Organizațiile necomerciale sunt obligate să țină contabilitatea în conformitate cu cerințele Legii cu privire la organizațiile necomerciale [2], Legii contabilității și raportării financiare [3], Codului fiscal al Republicii Moldova [1], Standardelor Naționale de Contabilitate (SNC) [4], Planului general de conturi contabile [5], Indicațiilor metodice privind particularitățile contabilității în organizațiile necomerciale [6], precum și altor acte normative relevante.

Una dintre cele mai mari provocări cu care se confruntă organizațiile necomerciale din Republica Moldova este insuficiența resurselor financiare pentru desfășurarea activităților statutare și acoperirea cheltuielilor administrative. În context regional, numeroase țări din Europa Centrală și de Est au implementat mecanisme care permit cetățenilor să direcționeze un anumit procent din impozitul pe venit către organizațiile neguvernamentale, contribuind astfel la susținerea societății civile.

Inspirat de aceste practici internaționale, Guvernul Republicii Moldova a introdus mecanismul desemnării procentuale prin aprobarea Regulamentului cu privire la mecanismul de desemnare procentuală [8]. Astfel, statul a oferit un instrument fiscal indirect de sprijin financiar pentru sectorul non-profit, fără a afecta veniturile bugetului public. Potrivit acestui regulament, persoanele fizice pot direcționa 2% din suma impozitului pe venit achitat către o organizație eligibilă, inclusă în Lista beneficiarilor desemnării procentuale. Mecanismul, cunoscut și sub denumirea de „Legea de 2%”, a fost aplicat pentru prima dată începând cu 1 ianuarie 2017, oferind contribuabililor o opțiune de a susține activ entitățile din societatea civilă.

Mecanismul de desemnare procentuală a fost introdus în mai multe state europene ca o soluție de diversificare a surselor de finanțare pentru sectorul non-profit. Acesta oferă contribuabililor posibilitatea de a decide în mod direct asupra unei părți din impozitul pe venit, redirecționând această sumă către organizații necomerciale și instituții religioase eligibile.

Sistemul urmărește îndeplinirea a două obiective majore:

- creșterea autonomiei financiare a organizațiilor necomerciale;
- stimularea implicării active a cetățenilor în finanțarea sectorului societății civile.

Aplicarea acestui mecanism permite organizațiilor beneficiare să obțină resurse financiare suplimentare necesare desfășurării activităților curente, implementării proiectelor cu impact social și consolidării durabilității lor instituționale.

Implementarea desemnării procentuale aduce o serie de beneficii semnificative atât pentru organizațiile necomerciale, cât și pentru întreaga societate:

- *Creșterea surselor de finanțare* – Organizațiile necomerciale pot accesa fonduri suplimentare, reducând dependența exclusivă de granturi sau donații private.

- *Autonomie sporită* – Mecanismul permite entităților să obțină resurse financiare recurente, contribuind la reducerea riscului de instabilitate financiară.

- *Creșterea transparenței financiare* – Organizațiile beneficiare sunt obligate să respecte cerințele de raportare și să asigure o gestionare eficientă a fondurilor primite.

- *Implicarea cetățenilor* – Prin posibilitatea de a alege destinația unei părți din impozitul lor, cetățenii devin mai conștienți de importanța sprijinirii sectorului non-profit.

Desemnarea procentuală, cunoscută și sub denumirea de „Legea 2%” sau „mecanismul 2%”, reprezintă un proces prin care persoanele fizice pot direcționa 2% din suma calculată a impozitului pe venit către organizații necomerciale și instituții religioase din țară. Scopul acestui mecanism constă în sprijinirea financiară a societății civile, printr-o formă indirectă de redistribuire a fondurilor publice. Practic, este vorba de o combinație între resursele bugetare ale statului și opțiunea individuală a contribuabilului, care decide cui să îi fie alocată această parte din impozit. Statul oferă cadrul legal și posibilitatea redirectionării, iar cetățeanul are rolul de a alege în mod activ beneficiarul. Prin instituirea acestui mecanism, statul încurajează implicarea civică și susține dezvoltarea sectorului non-profit, fără a afecta valoarea totală a veniturilor fiscale colectate. Cu toate acestea, gradul de informare al populației rămâne scăzut, ceea ce determină o utilizare limitată a acestui instrument. Lipsa de informare conduce la pierderea unor surse potențiale de finanțare pentru organizațiile beneficiare, afectându-le capacitatea de a desfășura activități de interes public.

Persoanele fizice din Republica Moldova pot direcționa anual 2% din impozitul pe venit calculat către un singur beneficiar inclus în Lista beneficiarilor desemnării procentuale, aprobată de Agenția Servicii Publice. Este important de subliniat că mecanismul 2% nu reprezintă o donație realizată din mijloacele personale ale contribuabilului. În practică, dacă o persoană optează pentru desemnarea procentuală, statul va reține doar 98% din impozitul cuvenit, iar 2% vor fi redirectionați către organizația aleasă. Aceste sume provin exclusiv din impozitul deja datorat statului, nu din patrimoniul propriu al contribuabilului. Prin urmare, desemnarea procentuală nu implică un efort financiar suplimentar din partea contribuabilului, spre deosebire de donație, care constă într-un transfer voluntar de mijloace bănești sau bunuri din patrimoniul personal către un beneficiar ales liber. Spre deosebire de donație, care poate fi efectuată în orice moment și în orice quantum către orice entitate, desemnarea procentuală este reglementată strict de legislație, se realizează doar o dată pe an și poate fi direcționată doar către beneficiarii eligibili, înregistrați oficial.

Scopul principal al mecanismului de desemnare procentuală este sprijinirea financiară a societății civile, stimularea culturii participative a cetățenilor și formarea unei tradiții de filantropie în Republica Moldova. Acest instrument aduce beneficii multiple atât sectorului necomercial, cât și comunității în ansamblu. Pe de o parte, desemnarea procentuală constituie o sursă de finanțare sustenabilă pentru organizațiile nonprofit, care sunt motivate să-și consolideze vizibilitatea, transparența și comunicarea activităților pentru a atrage susținători. Pe de altă parte, această dinamică contribuie la consolidarea încrederii în sectorul asociativ și la promovarea unei societăți civile active. Resursele obținute prin acest mecanism sunt utilizate în mod predominant pentru desfășurarea activităților cu impact social, în domenii precum educația, sănătatea, protecția mediului sau incluziunea socială. Astfel, beneficiarii indirecti ai desemnării procentuale sunt cetățenii care beneficiază de serviciile furnizate de organizațiile susținute. Mai mult, mecanismul 2% reprezintă o formă de democrație participativă, oferind cetățenilor posibilitatea de a decide în mod direct asupra direcționării unei părți din impozitul lor pe venit. În acest sens, contribuabilii devin actori implicați în procesul de repartizare a fondurilor publice, exercitând o influență civică asupra priorităților de finanțare. Prin urmare, promovarea și aplicarea eficientă a desemnării procentuale contribuie la dezvoltarea unei societăți civile active, transparente și credibile, în beneficiul întregii comunități naționale.

Mecanismul desemnării procentuale este aplicabil exclusiv contribuabililor persoane fizice rezidente în Republica Moldova, care nu înregistrează restanțe la plata impozitului pe venit și care, în anul fiscal precedent, au obținut venituri eligibile conform articolelor 88–90 din Codul Fiscal al Republicii

Moldova [1]. Sunt considerate eligibile veniturile din salarii, dobânzi, precum și cele obținute din prestarea serviciilor. În schimb, nu pot constitui bază pentru desemnare veniturile provenite din pensii, burse, activități desfășurate în baza patentei de întreprinzător sau din chirie. Această delimitare urmărește asigurarea unui cadru fiscal echitabil și transparent, orientat către contribuabilii activi care generează venituri supuse impozitării directe și, implicit, pot susține financiar sectorul non-profit prin intermediul acestui instrument.

Pentru a putea direcționa 2% din impozitul pe venit, contribuabilul persoană fizică trebuie să cunoască valoarea veniturilor totale obținute și a impozitului pe venit reținut în anul fiscal precedent. Potrivit cadrului normativ în vigoare, angajatorii au obligația de a furniza aceste informații fiecărui angajat până la data de 1 martie a anului fiscal următor. Informațiile sunt prezentate printr-un formular tipizat, stabilit în conformitate cu prevederile Regulamentului cu privire la reținerea impozitului pe venit din salariu și din alte plăți efectuate de către patron în folosul angajatului, precum și din plățile achitate în folosul persoanelor fizice care nu practică activitate de întreprinzător pentru serviciile prestate și/sau efectuarea de lucrări [9]. Acest formular constituie o sursă esențială pentru completarea corectă a declarației fiscale de către contribuabili și permite efectuarea desemnării procentuale în condiții legale și transparente.

În formularul informativ privind veniturile calculate și achitate, prezentat contribuabilului de către angajator, sunt specificate codurile surselor de venit. Aceste coduri permit identificarea tipurilor de venituri eligibile pentru desemnarea procentuală. Astfel, contribuabilii persoane fizice pot determina suma impozitului pe venit care poate fi redirecționată prin mecanismul de desemnare procentuală, luând în calcul următoarele tipuri de venituri:

- ✓ SAL – veniturile obținute din salarii;
- ✓ DOB – veniturile sub formă de dobânzi;
- ✓ SERV – veniturile obținute din prestarea de servicii.

Calcularea corectă a sumei redirecționate este condiționată de identificarea exactă a acestor coduri, întrucât numai veniturile aferente acestor categorii sunt eligibile conform prevederilor Codului Fiscal. Pentru a efectua desemnarea procentuală a impozitului pe venit către beneficiarii desemnați, persoanele fizice sunt obligate să depună anual declarația privind impozitul pe venit, utilizând formularul CET21. Această declarație poate fi depusă fie în format electronic, fie pe hârtie, iar procesul nu poate fi delegat altor persoane, ceea ce asigură confidențialitatea desemnării. În completarea declarației, cetățenii pot beneficia de asistență din partea angajaților oficiilor teritoriale ale Serviciului Fiscal de Stat, care oferă informațiile și explicațiile necesare pentru corecta completare a formularului, conform unui regulament specific adoptat de autoritățile fiscale.

Chiar dacă, conform Codului Fiscal, persoanele fizice care nu au alte venituri decât salariul nu sunt obligate să depună declarația privind impozitul pe venit, redirecționarea a 2% din impozitul pe venit către o organizație beneficiar implică obligația de a completa și depune această declarație. Astfel, chiar și în cazul angajaților care obțin venituri doar din salariu, pentru a beneficia de mecanismul desemnării procentuale, aceștia trebuie să depună declarația privind impozitul pe venit la Serviciul Fiscal Teritorial, indiferent de faptul că nu sunt obligați să o depună în mod normal.

Formularul CET21 include o secțiune specifică pentru desemnarea procentuală, în cadrul căreia contribuabilii trebuie să completeze câmpul M2 cu codul fiscal al organizației beneficiare. Este esențial ca organizația indicată să fie inclusă în Lista beneficiarilor desemnării procentuale, listă ce este publicată de Agenția Servicii Publice pe pagina sa oficială. În practică, însă, mulți contribuabili nu verifică această listă, iar datele statistice relevă faptul că există cazuri în care desemnările sunt efectuate în favoarea unor organizații care nu sunt incluse pe listă. De asemenea, trebuie menționat că desemnarea poate fi făcută doar în favoarea unui singur beneficiar. În cazul în care contribuabilul indică mai mulți beneficiari, desemnarea va fi anulată de către Serviciul Fiscal de Stat.

Regulamentul cu privire la mecanismul desemnării procentuale stabilește că contribuabilul - persoană fizică poate desemna un quantum procentual de 2% din suma impozitului pe venit calculat anual la buget aferent veniturilor impozitate, cu condiția achitării integrale și în termen a impozitului pe venit pentru perioada fiscală pentru care s-a făcut desemnarea. În conformitate cu art. 15² din Codul fiscal, contribuabilul persoană fizică rezidentă care nu va avea datorii la impozitul pe venit la data de 1

ianuarie a anului în care se face desemnarea va fi în drept de a desemna un quantum procentual de 2% din suma impozitului pe venit calculat anual aferent veniturilor impozitate conform art. 88-90 din Codul fiscal în folosul unuia dintre beneficiarii incluși în Lista beneficiarilor desemnării procentuale, odată cu prezentarea declarației persoanei fizice cu privire la impozitul pe venit pentru perioada fiscală. Acest aspect este la fel foarte important, pentru că unii cetățeni nu verifică starea datoriilor fiscale și evident că existența datoriilor față de bugetul de stat, va conduce inevitabil la nevalidarea desemnării procentuale.

Conform reglementărilor în vigoare, perioada teoretică pentru depunerea declarațiilor cu privire la impozitul pe venit este între 1 ianuarie și 30 aprilie a anului următor desemnării. În practică, însă, Serviciul Fiscal de Stat începe recepționarea declarațiilor abia după 1 februarie, deoarece persoanele juridice trebuie să furnizeze datele privind veniturile achitate persoanelor fizice până pe 25 ianuarie. Este important ca această perioadă să fie reglementată corespunzător în legislație, pentru a oferi cetățenilor o claritate mai mare în privința termenelor exacte în care pot efectua desemnarea procentuală a impozitului.

În cazul în care persoana fizică depune declarația cu privire la impozitul pe venit după termenul limită stabilit (30 aprilie), Serviciul Fiscal de Stat nu va autoriza desemnarea procentuală. Deasemenea, rectificarea sumei impozitului pe venit după această dată nu va influența suma desemnării procentuale. Dacă persoana depune o declarație rectificativă după 30 aprilie, iar aceasta duce la modificarea sumei impozitului pe venit inițial declarată, suma desemnării care va fi transferată organizației beneficiare nu va fi ajustată. În cazul în care persoana plătește un impozit mai mare și solicită restituirea sumei suplimentare, valoarea sumei restituite va fi redusă cu suma desemnării procentuale efectuate anterior.

Mijloacele financiare obținute prin intermediul mecanismului de desemnare procentuală pot fi utilizate pentru susținerea activităților de utilitate publică desfășurate de organizațiile necomerciale. Beneficiarii acestor fonduri sunt:

1. *Asociațiile obștești, fundațiile și instituțiile private, care au ca scop promovarea intereselor publice și sociale.*

2. *Culte religioase și părțile componente ale acestora, care contribuie la activități cu impact comunitar.*

Solicitanții desemnării procentuale pot depune cereri de înregistrare în lista beneficiarilor desemnării procentuale, conform cerințelor stabilite de Regulamentul privind mecanismul desemnării procentuale. Acest regulament reglementează atât procesul de desemnare procentuală, cât și transferul fondurilor către beneficiari, precum și monitorizarea utilizării acestor sume.

Pentru a putea beneficia de mecanismul desemnării procentuale, organizațiile solicitante trebuie să depună o cerere de înregistrare la Agenția Servicii Publice. Pentru a fi acceptate în lista beneficiarilor, entitățile respective trebuie să desfășoare activități de utilitate publică, sociale, culturale, morale sau de caritate, de cel puțin un an înainte de depunerea cererii de înregistrare. De asemenea, acestea nu trebuie să aibă datorii la bugetul public național pentru perioadele fiscale anterioare.

Dacă beneficiarii desemnării procentuale incluși în Lista beneficiarilor desemnării procentuale devin ineligibili pentru a beneficia de acest mecanism, aceștia trebuie să anunțe Agenția Servicii Publice în termen de 10 zile. Ulterior, Agenția va exclude respectivul beneficiar din listă în termen de 25 de zile și va trimite o notificare prin e-mail fostului beneficiar. În astfel de cazuri, beneficiarul are obligația de a restitui sumele nevalorificate și de a raporta fiscal datele respective conform legislației în vigoare. De asemenea, Regulamentul privind mecanismul desemnării procentuale prevede sancțiuni pentru beneficiarii care nu furnizează informații corecte privind utilizarea sumelor obținute din desemnarea procentuală sau dacă aceștia folosesc aceste sume într-un mod contrar destinației prevăzute. Organizațiile necomerciale sunt obligate să restituie la buget sumele neraportate și utilizate în mod necorespunzător. Mijloacele financiare obținute prin mecanismul de desemnare procentuală trebuie să fie utilizate exclusiv pentru activitățile sociale, în concordanță cu scopurile stabilite în statutul entităților beneficiare.

Organizațiile deja incluse în lista beneficiarilor desemnării procentuale vor fi transferate automat în lista din anul următor, cu condiția ca nu a fost solicitată excluderea acestora. Noii solicitanți pot

depune cererile de înregistrare în perioada 1 - 30 septembrie a fiecărui an. Lista beneficiarilor eligibili pentru a participa la mecanismul desemnării procentuale este stabilită anual de Agenția Servicii Publice și este publicată pe pagina oficială a acesteia până la 31 decembrie a anului pentru care se face desemnarea.

Cetățenii din Republica Moldova care plătesc impozit pe venit pot direcționa anual o parte din acesta către organizațiile necomerciale care susțin o cauză anume. Această facilitate are scopul de a susține cauzele sociale și activitățile organizațiilor, fără costuri suplimentare pentru cetățeni. Astfel, aceștia participă activ la gestionarea banilor publici și contribuie la susținerea sectorului non-profit sau a proiectelor de impact pentru societate. Totuși, din cauza caracterului anonim al contribuabililor, organizațiile beneficiare nu pot adresa mulțumiri personalizate și nu pot informa direct cetățenii cu privire la modul de utilizare a fondurilor colectate sau progresele realizate. În plus, intervalul mare între perioada de direcționare a sumelor (1 ianuarie - 30 aprilie) și anunțarea rezultatelor (august - septembrie) face dificilă comunicarea eficientă a rezultatelor post-campanie. De asemenea, nota explicativă la situațiile financiare nu ajută la totalizarea acestor date.

Organizațiile necomerciale completează formularul tipizat Declarația cu privire la impozitul pe venit pentru organizațiile necomerciale – formularul ONG17. Această declarație este însoțită obligatoriu de Anexa 1D – Raport financiar privind modul de utilizare a sumelor din desemnarea procentuală.

În Anexa 1D, organizațiile indică modul în care au fost utilizate sumele primite prin mecanismul desemnării procentuale, precizând dacă acestea au fost folosite conform sau contrar destinației. Cheltuielile trebuie clasificate pe tipuri, în conformitate cu prevederile Regulamentului privind mecanismul desemnării procentuale.

Mijloacele financiare obținute în urma desemnării procentuale pot fi utilizate în următoarele scopuri:

- Susținerea activităților de utilitate publică, desfășurate de asociațiile obștești, fundațiile și instituțiile private;
- Realizarea activităților sociale, morale, culturale sau de caritate, desfășurate de cultele religioase și părțile componente ale acestora;
- Acoperirea cheltuielilor administrative, în limita cotei procentuale stabilite de Regulamentul privind mecanismul desemnării procentuale.

Organizațiile beneficiare ale desemnării procentuale au obligația de a depune la Serviciul Fiscal de Stat rapoarte privind utilizarea sumelor primite, până la termenul stabilit de legislația fiscală pentru depunerea declarațiilor privind impozitul pe venit – în special, până la data de 25 martie a anului următor celui în care a expirat perioada de utilizare a desemnării procentuale. Raportul financiar trebuie să reflecte situația la data de 31 decembrie a anului în care a expirat perioada de utilizare, pentru fiecare an de utilizare distinct. Totuși, modul de evidență și cerințele de raportare prevăzute de regulament generează frecvent confuzii în rândul organizațiilor necomerciale. Reglementările existente sunt formulate ambiguu și necesită clarificări detaliate, inclusiv exemple cifrice concrete. Deși Ghidul privind regimul fiscal aferent veniturilor organizațiilor necomerciale oferă un exemplu explicativ, acesta este prezentat într-o manieră generală, fără detalii aplicabile în practică [11]. Elaborarea unor ghiduri metodologice și practice, axate pe evidența contabilă și raportarea sumelor obținute prin desemnarea procentuală, ar constitui o soluție eficientă pentru sprijinirea organizațiilor necomerciale în îndeplinirea corectă a obligațiilor fiscale și contabile.

Beneficiarii desemnării procentuale răspund potrivit legii pentru neraportarea utilizării sumelor obținute prin acest mecanism, precum și pentru utilizarea contrar destinației a fondurilor primite. În astfel de cazuri, sumele neraportate sau utilizate neconform vor fi restituite integral la bugetul public național. În acest sens, Anexa 1D la Declarația cu privire la impozitul pe venit (formularul ONG17) prevede, la coloana 5, reflectarea sumelor neutilizate până la expirarea termenului de utilizare. Aceste sume urmează a fi restituite la buget până la data limită de depunere a declarației fiscale pentru organizațiile necomerciale.

În conformitate cu Indicațiile metodice privind particularitățile contabilității în organizațiile necomerciale mijloacele financiare primite de la buget în urma desemnării procentuale se înregistrează prin înregistrarea contabilă:

Debit contul 242 "Conturi curente în monedă națională"

Credit contul 535 "Venituri anticipate curente".

Potrivit prevederilor Regulamentului cu privire la mecanismul desemnării procentuale, mijloacele financiare obținute în urma desemnării procentuale pot fi utilizate într-un termen ce nu depășește două perioade fiscale ulterioare anului în care a fost efectuată desemnarea. După expirarea acestui termen, sumele neutilizate urmează a fi restituite la bugetul public național, cel târziu până la data-limită de depunere a raportului privind modul de utilizare a sumelor primite. Pentru rambursarea acestor sume, se calculează datoria organizației necomerciale față de buget, sumă care se reflectă în evidența contabilă conform Indicațiilor metodice privind particularitățile contabilității în organizațiile necomerciale. În acest sens, sunt prevăzute înregistrări contabile corespunzătoare, care evidențiază constituirea datoriei și restituirea mijloacelor nevalorificate:

Debit contul 535 "Venituri anticipate curente"

Credit contul 534 "Datorii față de buget".

Ulterior, apare necesitatea ca organizația necomercială să transfere la buget suma mijloacelor financiare neutilizate în urma desemnării procentuale, conform termenului prevăzut de regulament. Această operațiune se reflectă în contabilitate prin înregistrarea contabilă:

Debit contul 534 "Datorii față de buget"

Credit contul 242 "Conturi curente în monedă națională".

Pentru a reflecta utilizarea mijloacelor financiare primite în urma desemnării procentuale se reflectă următoarea înregistrare contabilă:

Debit contul 535 "Venituri anticipate curente"

Credit contul 616 "Venituri aferente mijloacelor cu destinație specială".

Această schemă de înregistrări prevăzute de *Indicațiile metodice* privind particularitățile contabilității în organizațiile necomerciale nu facilitează evidența analitică a mijloacelor financiare primite în urma desemnării procentuale. *Contul 535 "Venituri anticipate curente" este utilizat pentru evidența finanțărilor utilizate pentru procurarea activelor circulante și pentru acordarea avansurilor necesare procurării ulterioare a acestora.*

Pentru a reflecta corect în contabilitate mijloacele financiare cu destinație specială neutilizate (aflate în stoc sau sub formă de avansuri), conform politicilor contabile și Indicațiilor metodice privind particularitățile contabilității în organizațiile necomerciale, se aplică următoarea înregistrare contabilă:

Debit contul 425 „Finanțări și încasări cu destinație specială pe termen lung” sau

Debit contul 537 "Finanțări și încasări cu destinație specială curente"

Credit contul 535 "Venituri anticipate curente".

Pe măsura utilizării în activități a activelor circulante, precum și pentru decontarea avansurilor, veniturile anticipate se vor deconta la venituri curente. În conformitate cu politicile contabile organizația necomercială poate înregistra finanțările utilizate aferente activelor circulante și avansurilor acordate la venituri anticipate în sumă totală. În acest caz pe măsura utilizării acestor active sau decontării avansurilor, veniturile anticipate se vor deconta la venituri curente prin înregistrarea contabilă:

Debit contul 535 "Venituri anticipate curente"

Credit contul 616 "Venituri aferente mijloacelor cu destinație specială".

În așa fel, contul 535 "Venituri anticipate curente" este utilizat ca cont de reglare pentru reflectarea utilizării finanțărilor pentru activele procurate, dar care nu au fost folosite. La acest cont este necesar de ținut evidența analitică pe tipuri de active procurate și utilizate, ceea ce complică contabilitatea la entitățile care nu dispun de programe automatizate de evidență. *Contul 535 "Venituri anticipate curente" necesită o detaliere analitică a utilizării desemnării procentuale timp de trei ani, ceea ce complică lucrul contabil.*

După părerea noastră este benefic trecerea mijloacelor primite din desemnarea procentuală din contul aferent veniturilor anticipate curente în componența finanțărilor și încasărilor cu destinație specială pe termen lung. Această operațiune de tecere este posibilă în condițiile bugetării anuale a mijloacelor primite din desemnarea procentuală ceea ce va simplifica evidența. Bugetul general

poate cuprinde și activitățile desfășurate în baza finanțărilor obținute din desemnare procentuală. Planificarea și monitorizarea rezultatului activităților este mai simplu de realizat de către managementul financiar al organizațiilor necomerciale. Desemnarea procentuală poate fi considerată o sursă de finanțare în bugetul entității necesară pentru atingerea obiectivelor organizației necomerciale. Datele planificate se contrapun cu cele efective, iar abaterea indicatorilor permit controlul activităților realizate și analiza rezultatelor obținute, precum și luarea deciziilor oportune. Ca rezultat planificarea activităților financiare din desemnarea procentuală pentru o anumită perioadă permite optimizarea costurilor activităților derulate, monitorizarea și evaluarea eficacității acestora, identificarea nevoilor de finanțări și optimizarea fluxurilor financiare. Sarcina principală a bugetării este de a oferi organizației resursele financiare necesare.

În contextul celor menționate *mijloacele financiare primite de la buget în urma desemnării procentuale pot fi înregistrate în componența finanțărilor și încasărilor cu destinație specială pe termen lung prin înregistrarea contabilă:*

Debit contul 242 "Conturi curente în monedă națională"

Credit contul 425 "Finanțări și încasări cu destinație specială pe termen lung"

Informațiile privind existența și mișcarea mijloacelor financiare primite în urma desemnării procentuale vor fi înregistrate pe conturi analitice distincte, pe perioade de gestiune, pentru a asigura o evidență corectă și transparentă. Această înregistrare va fi conformă cu principiile contabilității angajamentelor, garantând astfel veridicitatea și comparabilitatea informațiilor financiare. Politicile contabile ale organizației necomerciale vor reglementa în mod explicit această metodologie, asigurând respectarea cerințelor legislative și transparenței în utilizarea fondurilor.

Deși mecanismul de desemnare procentuală aduce multiple beneficii, implementarea acestuia în Republica Moldova a generat provocări semnificative. Principala dificultate constă în lipsa informării publicului, deoarece mulți contribuabili nu sunt conștienți de existența acestui mecanism sau nu înțeleg impactul pe care îl pot avea asupra sectorului non-profit. În plus, procedurile administrative și de raportare sunt complexe, descurajând organizațiile mici să acceseze aceste fonduri. De asemenea, fiind o sursă variabilă de finanțare, organizațiile nu pot estima cu precizie suma destinată în bugetele anuale.

Pentru a spori eficiența mecanismului de desemnare procentuală și pentru a sprijini dezvoltarea organizațiilor necomerciale, sunt necesare soluții care să optimizeze acest proces. Campaniile de informare media și colaborarea mai strânsă cu autoritățile fiscale ar contribui la creșterea gradului de conștientizare a contribuabililor cu privire la avantajele acestui mecanism. Considerăm că simplificarea procedurilor administrative și reducerea birocrăției pot fi realizate prin digitalizarea procesului de aplicare și raportare a desemnării procentuale.

Simplificarea mecanismului de desemnare procentuală ar reprezenta o soluție eficientă pentru îmbunătățirea activității beneficiarilor, prin excluderea obligativității notificării Agenției Servicii Publice cu privire la datele birocratice. Autoritățile ar trebui să elimine impedimentele care îngreunează efectuarea transferurilor și să urgenteze plata sumelor de desemnare procentuală către beneficiari. De asemenea, cetățenii trebuie să fie informați în cazul în care Serviciul Fiscal de Stat nu validează desemnarea procentuală, primind o notificare corespunzătoare. Totodată, autoritățile trebuie să anunțe în mod transparent dacă beneficiarul desemnării procentuale a fost lichidat sau nu figurează pe lista oficială a beneficiarilor, precum și alte motive care pot duce la nevalidarea desemnării. Propunem modificarea prevederilor legislative pentru a reduce termenele de realizare a acțiunilor legate de validarea și transferul sumelor către beneficiari, prin prelucrarea mai rapidă a declarațiilor privind impozitul pe venit ale persoanelor fizice care efectuează desemnarea procentuală.

Mecanismul de desemnare procentuală reprezintă o oportunitate semnificativă pentru consolidarea sectorului non-profit și pentru implicarea activă a cetățenilor în finanțarea organizațiilor necomerciale. Cu toate acestea, provocările întâmpinate necesită soluții adaptate pentru a optimiza funcționarea sistemului. Prin creșterea transparenței, simplificarea procedurilor administrative și intensificarea campaniilor de informare a publicului, desemnarea procentuală poate deveni un mecanism eficient care susține dezvoltarea durabilă a societății civile în Republica Moldova.

Sumarizând cele constatate, beneficiarii desemnării procentuale trebuie să își consolideze eforturile pentru o gestionare eficientă a resurselor alocate, astfel contribuind la creșterea încrederii contribuabililor în utilizarea fondurilor publice. Acest lucru va promova o relație constructivă între stat și societatea civilă. Este esențial ca destinatarii acestor fonduri să respecte voluntar normele și reglementările stabilite, garantând un proces corect și transparent în raportarea, declararea și utilizarea sumelor provenite din desemnarea procentuală.

Concluzii

Dezvoltarea durabilă a societății civile este esențială pentru consolidarea democrației și pentru crearea unui mediu favorabil implicării cetățenești. Finanțarea organizațiilor necomerciale reprezintă un element-cheie al acestui proces, iar mecanismul de desemnare procentuală devine o soluție relevantă pentru sprijinirea acestora. Acest mecanism permite contribuabililor să redirecționeze un procent din impozitul pe venit către organizațiile eligibile, oferindu-le resurse financiare suplimentare.

Implementarea acestui sistem prezintă multiple avantaje, dar și provocări semnificative, mai ales din perspectiva contabilității și a raportării financiare. Lucrarea de față analizează principalele dificultăți în aplicarea desemnării procentuale în organizațiile necomerciale din Republica Moldova și propune soluții pentru optimizarea acestui mecanism.

Mecanismul de desemnare procentuală este un instrument prin care persoanele fizice pot redirecționa un procent din suma impozitului pe venit către organizațiile necomerciale și instituțiile religioase. Prin acest mecanism, statul susține organizațiile non-profit, direcționând către acestea 2% din impozitul colectat de la cetățeni. Deși redirecționarea nu este obligatorie și nu presupune costuri pentru cetățean, aceasta oferă o oportunitate de responsabilitate socială, contribuind la susținerea cauzelor sociale prin alocarea unei părți din impozitul deja plătit.

Mecanismul de desemnare procentuală poate oferi finanțări suplimentare pentru dezvoltarea durabilă a societății civile. Totuși, reglementările contabile actuale nu stabilesc explicit schemele de înregistrări contabile aferente acestei desemnări. Prezenta cercetare a abordat aspectele de identificare a desemnării procentuale, demonstrând că aceasta nu reprezintă o donație. Provocările întâmpinate în aplicarea mecanismului necesită o colaborare mai fructuoasă între guvern, serviciul fiscal și organizațiile necomerciale.

Practici contabile clare și specifice vor facilita implementarea desemnării procentuale, contribuind la o mai bună înțelegere, monitorizare și raportare a indicatorilor aferenți. În acest sens, succesul organizației depinde de corectitudinea reflectării operațiunilor în contabilitate.

În concluzie, gestionarea corectă a finanțării obținute prin desemnarea procentuală este crucială pentru transparența și eficiența organizațiilor necomerciale. Implementarea unor înregistrări contabile adecvate va sprijini procesul de contabilizare, permițând furnizarea de informații obiective și veridice, esențiale pentru luarea deciziilor și pentru evaluarea performanței entităților. Aceste propuneri vor contribui la perfecționarea modului de evidență contabilă și vor facilita obținerea unor informații clare și utile pentru utilizatorii acestora, inclusiv pentru finanțatori actuali și potențiali. Totodată, simplificarea procedurilor administrative și o mai bună informare a cetățenilor sunt pași esențiali pentru creșterea eficienței acestui mecanism și pentru consolidarea încrederii în sectorul non-profit, în beneficiul întregii societăți.

Bibliografie

1. Codul Fiscal al Republicii Moldova nr.1163-XIII din 24.04.97, cu modificările ulterioare. Disponibil: <https://sfs.md/ro/pagina/codul-fiscal>
2. Legea cu privire la organizațiile necomerciale nr.86 din 11.06.2020. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.193 din 27.07.2020.
3. Legea contabilității și raportării financiare nr.287 din 15.12.2017. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.1-6 din 05.01.2018.
4. Standardele Naționale de Contabilitate, aprobate prin Ordinul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova nr.118 din 06.08.2013, modificat prin Ordinul nr.100 din 28.06.19. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 233-237 din 22.10.2013, nr.230-237 din 19.07.2019.

5. Planul general de conturi contabile, aprobat prin Ordinul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova nr. 119 din 06.08.2013, modificat prin Ordinul nr.100 din 28.06.19. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 233-237 din 22.10.2013, nr.230-237 din 19.07.2019.
6. Indicațiile metodice privind particularitățile contabilității în organizațiile necomerciale aprobate prin Ordinul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova nr.188 din 30.12.2014. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=57317&lang=ro
7. Modificările la Indicațiile metodice privind particularitățile contabilității în organizațiile necomerciale aprobate prin Ordinul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova nr.135 din 15.10.2019. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=118492&lang=ro
8. Regulamentul cu privire la mecanismul de desemnare procentuală aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.1286 din 30.11.2016. Monitorul Oficial Nr. 416-422 din 02.12.2016, art. 1382. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=113591&lang=ro
9. Regulamentul cu privire la reținerea impozitului pe venit din salariu și din alte plăți efectuate de către patron în folosul angajatului, precum și din plățile achitate în folosul persoanelor fizice care nu practică activitate de întreprinzător pentru serviciile prestate și/sau efectuarea de lucrări aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.697 din 22.08.2014. Monitorul Oficial Nr. 256-260 din 29.08.2014, art.745. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=119869&lang=ro
10. Formularul tipizat al Declarației cu privire la impozitul pe venit pentru organizațiile necomerciale (Forma ONG17) aprobat prin Ordinul Ministerului Finanțelor nr. 08 din 15.01.2018. Monitorul Oficial Nr. 27-32 din 26.01.2018, art.94. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=132194&lang=ro
11. Ghid privind regimul fiscal aferent veniturilor organizațiilor necomerciale. Disponibil: <https://sfs.md/ro/document/ghid-privind-regimul-fiscal-aferent-veniturilor-organizatiilor-necomerciale>
12. Ghid pentru organizațiile societății civile privind aplicarea mecanismului de desemnare procentuală. Disponibil: <https://old.crjm.org/wp-content/uploads/2020/02/Ghid-Organizatii-societate-civila-mecanism-2-procente-moldova-RO.pdf>
13. Nederița A., Prisacar T. Particularitățile managementului financiar și contabilității în organizațiile necomerciale. Ghid practico-didactic. Ediția a II-a revăzută și completată. Chișinău: FHI 360, 2015. Disponibil: https://management.md/wp-content/uploads/2018/03/ecnl_ghid_privind_ong_particularitatile_organizarii_managementului_financiar_si_contabilitatii.pdf